

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

Demum illa quæstio exagitanda venit, vtrum liceat consulere minus
malum ad vitandum maius. Cap. LXXXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

¶ Demum illa quaestio exagitata venit, virum liceat consulere minus malum ad vitandum maius.

CAP. LXXXIII.

Questio verò hæc licet principaliter alibi solet disputari, tamen quia ad decisionem casus præsentis attinet circa eam dicimus quod Caietanus in quodam opusculo ait quod etsi non liceat consulere minus malum ad vitandum maius, licet tamē gratia maioris mali vitandi, offerre materiam minoris mali: exemplo Lothi qui offerens virgines filias suas, gratia vitandi maioris peccati, id est, Sodomitici, dixit Sodomitis, En sunt mihi filiae virgines abutimini eis. Secundò ait non licere peruvocare ad totum hoc scilicet minus malum, sed solum ad minus, ut volenti occidere licet exhibere consilium ne occidat, sed potius mutilet. Hoc autē inde probat primo Caieta. quia si licet consulere minus malum causa vitandi maius, liceret & facere hoc eodem fine, quia quare non licebit facere scilicet consulere.

¶ Item secundò quia non licet petere quod alius sine peccato præstare non valet, sed mutilare alius sine peccato non valet, ergo non possum ab eo, si sit in procinctu ad occidendum petere, vel consulere, ut tantum mutilet.

¶ Tertio, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona: sed mutilare est malum, ergo non licet consulere mutilationem ut eveniat istud bonum, id est ut evitentur homicidium.

a Adrian. ¶ Item quartò, quia moraliter loquendo idem videtur esse consulere minus malum, & illud facere, nam consulens quia dat formam inter causas agentes computatur ergo si hac ratione vitandi maius malum non licet egredi minus malum, neque illud facere, ergo neque consulere licebit. Propter hæc argumenta credunt alii opinionem Caietani fieri probabilem. Adrianus vero & Sorus *b* oppositum sentiunt.

b Sorus de iust. & in re. lib. 6. q. 1. art. 5.

Q. 1.

¶ Aduertit autem Sorus in quaestione solū reuocari, an liceat iam paratissimo, & cui est iam constitutum in presenti occidere, si aliter nequeam illum hoc grauiori malo diuertere, persuadere ut tantū mutilet.

Etenim pro comperto habetur, quòd si quis crederet certis coniecturis amicum suum cras commissurum adulterium, quòd nondum constituit committere nefas esset modo illi persuadere fornicationem, qua calorem extingueret. Sicut neque si amicus iste haberet depravatam proclivemque naturam in alterum sexum, liceret ad auerendum illum ab hoc gravissimo nefandissimoque malo, illi persuadere consuetudinem malam inire cum feminis. Nam ad præveniendum malum propositum, & ad sedandum depravatam, corruptumque habitum non licet animum hominis vitiosi in alia, etiam minora inflectere vitia. Est enim regula Aristotelis. eum qui delinquit in vñū extremum in alium esse inflectendum, sed tamen intra virtutis lineam. Igitur consulere minus malum non licet nisi ad conuellendum animum, qui actu, firmoque proposito obfirmavit se in malum, maius vt si constitutissimus esset aliquis alterum trucidare, iamiamque ad opus esset præcinctus, quia nulla ratione ab hoc animo dielli potest, huic aliquis consilium præbere posset, quatenus in minus erumperet proximi nocumentum.

c. *Arist.*
2. *Ethicor.*
cap. 9.

¶ Iam igitur his præmissis statuitur affirmatiua conclusio, licet paratissimo & in prociectu constitutissimo ad perpetrandum maius malum præbere consilium, quatenus ad minus malum perficiendum inflectatur. At antequam conclusio hæc suis rationibus comprobetur oportet, vt eius sensum significemus, non enim licentia hæc consulendi minus malum ad cauendum peius datur, nisi respectu eiusdem tertij. Etenim vt euites homicidium Ioannis non licet consulere mutilationem Petri. Nec etiam ratio consonum esse videtur ad præcauendum ne quis paratus depraedetur mille à Petro, consulere vt quingenta tantum suffunderet à Paulo, neque ad euitandum grauissimum adulterium in iuvene, liceret mihi secundam aliam viro solutam mulierem inducere quia peccati maius alterius non est præcauendum cum scandalo spirituali aliorum, nec damnum maius vnus tertij in temporalibus non videtur vitandum fore cum graui damno alterius proximi.

¶ At quoniam frater Iosephus in suis floribus tantum hanc conclusionem duxit admittendam in his malis maioris scilicet, & minori, quæ de se nõ sunt intrinsecè mala, ¶ Pars. §. L. Lopez instr. Conf. L quia

quia in his (inquit) licet paratum ad maius instigare ad minus malum, non autem in his, quæ sunt intrinsecè mala, nos contrariæ sententiæ in sensu huius conclusum sumus, quia non solum in his quæ non sunt intrinsecè mala, sed etiam in his quæ intrinsecè mala sunt, eam rem habere intelligimus. Nam vt probè ait Sorus licet sit Loth ad dissuadendum execrandum Sodomiz lecturæ consulendo dicere, sunt in vrbe virgines femine, quibus cum poteritis vestram libidinem explere, dum nullam particulari imparatam Sodomitis per eos sollicitantem designaret, vbi tamen tam nefandum vitium, quale virginum stuprum est, intrinsecè malitia non caret.

¶ Igitur primò, quia probatur cõclusio ratio occurrunt, scilicet quia istud consilium habet bonum obiectum, bonumque finem absque vlla sinistra circumstantia, ergo est bonum consilium, scilicet quo consulitur minus malum, ad vitandum atrocius malum. Quod autem finis boni nemini dubium, intenditur enim homicidij euitatio, & de obiecto patescit quod bonum sit, nam obiectum contrarij autumant non est simplex illud remissius delictum, scilicet fuste cedere, aut alapa percutere: sed illud conditionale si alterum certus est facere intertere, aut leuius percutere, citius hoc fac. Hoc autem obiectum quia rationi consentaneum est bonum est: nam & Theologorum & Canonistarum axioma celebre est, quod in duobus malis minus est eligendum. Quod auctore D. Gregorio

d. 13. dist. 4. etiam in malis culpæ verum obtinet.

¶ Secundo patet, quia si consulere minus malum malum esset, id esset quia inductio esset ad peccatum, atque ro inducere alium ad peccatum, nemo dicitur, cum iam constitutissimum habet peccare, ergo consultor non inducit vt malum faciat sed vt faciat minus malum. Contra posset quis aduersus replicare sic inferendo, non illum à deteriori malo ad minus malum inclinandi seu traducendo, ergo illum induco ad malum, sed respicietur quòd in tali casu inducere eum ad minus malum est inducere ad bonum.

¶ Tertio patet ex argumento Soti aduersus Caietanum, nam si secundum Caietanum licet proponere parato ad maius malum, minoris mali materiam licet

proque declarare, rationesque afferre, quibus ostendat, id consultus fore illi parato, magisque abfuturum à suæ personæ periculo, ac per hoc suo honori fecisse satis, si eum parabat neci dare, in facie ferire, vel mutlare tantum contentus sit, exemplo sancti Loth proponentis Sodomitis filias, quò nefandum caueret abusum. Hæc autem materiæ propositio, vt à terminis Caietani nò discedamus, quid aliud quam quoddam cõsilium, & persuasio est. Nam dicitur quæso si alicui aliquid velis esse consultũ, ego aptiori modo id effectum esse curabis, quàm eas rationes afferendo, quibuscum ad id efficiendum moueatur, atque hoc plane velis, nolis, nihil aliud, quam quædam inductio est.

¶ Et confirmatur, quia commentum parum conducens ad materiæ moralem est asserere, prout Caiet. asserit, licere proponere materiæ minoris mali, atque rursus licentiam minoris mali consulendi inficiari. Nam & sanctus Loth non solum proposuit materiæ minoris mali Sodomitis, dum ait illis, *Sunt mihi filie virgines*, sed adiecit *chastissimi illis*, quod plus est quam propositio materiæ minoris mali. Nam dicere quod fuit tantum quædam permissio (quoniã verborum schema est quod apparet plusquam consilij) rationi non est satis consonum.

¶ Insuper & nostra conclusio auctoritate Diui Augustini fulcitur qui in libro quæstion. super Exodum, ^{e Refertur} de coniuge adulteræ loquens sic ait, si facturus est quod non ^{33. q. 2. ca.} licet puta vxorem occidere, vel dimittere iam faciat adulterium, & non facias homicidium. ^{si quod verum.}

¶ Accedit & Diuus Chrysostomus qui Homilia 22. ad populum expressè nostræ conclusioni suffragatur, vbi admonet consulendum esse illi qui assuetus est iurare, vt iuret per caput suum, ne iuret per Deum. Idemque ex Gregorio est colligere. Igitur neque ipsemet Caietanus nostræ conclusioni omnino est aduersus, nam summa, verbo *Tyrannis*, plane concedit licere consulere minus malũ ad evitandum maius, neque 22. articulo præsentis inficiatur esse licere cõsulere minus malum, sed pernegauit licere inducere ad minus malum. Vnde aliquid discriminis esse inter cõsulere, & inducere visus est insinuare quod aliquibus visum est non satis intelligibile, vel forsitan

Caieta. suam videtur corrigisse sententiam. ¶ Igitur ad argumenta in oppositum reliquum est satisfacere.

¶ Ad primum ergo negamus consequentiam non enim sequitur, alteri non licet facere minus malum: ergo nec mihi licet consulere. Etenim ille qui maius malum paratus est facere, cum sibi liberum sit ab utroque tam maiori, quam minori malo abstinere, si alterutrum faciat, non effugit culpæ reatum. At mihi quia facultas abest illi aliter auertendi à maiori malo consulere minus malum licet, quatenus reuocem eum à maiori. Ex quo aperietur mihi consulenti non licere id sumere consilij, quod alteri licet trado, quia in potestate mea est, carere utriusque malum tam minus, quam maius. At meæ facultatis non est maius malum machinantis in propectu aliter compefcere animum, quam consulendo minus malum, quo à maiori auertatur.

¶ Ad secundum præterea argumentum respondetur quod, quia consulere minus malum non est inducere malum, sed potius ad bonum, ideo negatur quod talis consiliarius id petat quod alter præstare iuste nequeat. Etenim absolute non petit, nisi ut à grauiori malo ablinere, quod si id præstare non vult, nisi in alterum erumpens malum, id eius furori, malignoq; animo est tribuendum. Sicut simile contigit in petente mutuum sub vsuris in extrema necessitate. Sed arguet quispiam sic quod falsè dicitur sit illud minus malum absolute consulere, quia absolute malum obiectum est, nisi respectu maioris mali sumatur. Diluitur ergo hæc obiectio ex mente. Soti dicitur quod verum est extra casum, de quo in presentiarum loquimur, si licet vbi quis non accinctus est ad grauius parandum malum, non licet absolute consulere minus malum. Verumtamen casu quo quis certissimus iam est ad grauius peragendum malum, si aliter eum à tali malo grauiori reuocari nequauius quamuis comparationem ei non explices conditionaliter dicendo si facturus est maius malum, facio minus, licet est si alterum minus malum ei consulat. Subintelligitur enim semper comparatio etiam si non explicetur, si alterum facturus es.

¶ Ad tertium deinde argumentum solutio legitima est concessio antecedenti, scilicet non licere fieri mala ut malum auertatur.

neceant bona, negare consequentiam sicut negamus in-
de sequi, quod non liceat consulere minus malum. Etenim
talis consultor licet causa minoris mali dicatur esse, non
tamen est causa mali. Imò est causa electionis bonæ, si qui-
dem precipitatum iam animum ad minus flagitium ad le-
nitius in se habere verè bonum est, quare sophistica erat illa
consequentia, quæ propterea negata est.

¶ Ad aliud argumentum negatur, quod moraliter lo-
quendo perinde sit consulere minus malum, & illud age-
re, instatur etenim in petente sub usuris in extrema ne-
cessitate à nolente aliter mutuare, quia sic petendo con-
sultor minus malum, id est iniquam exactionem vsurarum
potius, quam mortem, cuius est causa, negando subuen-
tionem mutui in extrema necessitate, ideo consulere hic
hoc minus malum non est moraliter illud facere.

¶ Jam ex supradictis corollarie elici videtur veniale
peccatum nullatenus fore committendum atrocissimi sce-
neris in alio vitandi gratia, manifestam enim præ se fert
implicationem contradictionis malum esse, quale etiam
est veniale peccatum, & illud fieri licere. Quapropter ne-
que etiam peccatum veniale licebit alicui tertio consu-
lere, ideo tyranno mihi minanti mortem, ut ad interro-
gata erus respondeam potius mihi oppetenda est mors,
quam quod mendacium sim responsurus. Neque ad eui-
tandum peccatum nefandum in iuvene, licet consulere
feminae, ut quo secum rem habeat, illum iuvenem alliciat.

¶ At de facto Loth curiosus quisque scire cupiet, an à
culpa id facti veniat excusandū. Etenim Ambrosius ^{Q. 2.}
dicitur eius zelum, quadam excusatione protegere cui ^{f. 32. q. 7.}
dicitur suffragari D. Petrus in sua canonica Loth sanctum ^{can. offere-}
appellans, licet convincens argumentum hinc non sumat ^{bat.}
quod in illo particulari actu non peccavit.

¶ Igitur quo curiosis morem geramus de hac questio-
ne dicimus primo factum ipsius Loth, si naturā ipsius so-
lam peccandum nullatenus fuisse licitum, nisi ignoran-
tia veniat excusandum. Neq; ad hoc asserendū defunt ra-
tiones, & non infirmæ. Primò, quia cū prudentia coniun-
ctū non videtur fuisse tale eius consiliū. Erat enim res pa-
rum decens filias sic periculo obijcere, quia cum suarum
curam cura sibi incumberet, paterno iure earum pudorē

L 3 prote-

protegere tenebatur. ¶ Nō ergo debuit hac ratione peccari malo obuiare. Secus esset sic cōsulendo si dixisset. Sive in ciuitate virgines, quibus cum vestram libidinē explere potestis. Vnde liquet eam rationem, qua Dominus Cætanus Loth à culpa cōtendit liberare duplici nomine parum solidam esse, vbi ait, quod tantum Loth exposuit materiam minoris mali, tum, quia re vera fuit inductio. Nam verba id videntur insonare vbi abutimini eis inquit, tum, quia illa propriarum filiarum expositio illi non congruebat, sed indecens erat.

¶ Secundò dicimus ad casum, quod licet probabiliter sustineri possit eum in hoc facto peccasse, tamen excusari potest à tanto, tum, quia Diuus Ambrosius huiusmodi factum pro excusato videtur velle habere cum zelus vitandi maioris mali videatur eum excusare, tum, quia Diuus Augustin. in glossa illius loci Genesis 19. & refertur. 14 dist. Cano. quod ait, non consilio tribuit quod fecit Loth, sed animi perturbationi, quæ partem eius culpe ademit.

¶ Vltimò verò si quis roget, an omninò ignorantia in hoc facto fuerit excusatus, dicimus cum Soto dicere sic an vero ignorantia prorsus excusauerit Loth, expendendum venit secundum scientiam, quam homines illius temporis tenebantur habere. At quia sic generaliter locutus in æquilibrio videtur quæstionē reliquisse, saluo meliori aliorum iudicio dico tandem posse dici pie sententiam Diui Ambrosij, & Diui Augustini magis ad eorum sensum accedendo à mortali culpa in hoc casu Loth fuisse excusatū, nam perturbatio animi, quam pro illo allegat Diuus Augustinus videtur mentē eius præuenisse, atque locum ad deliberandum sufficienter nō reliquisse.

¶ Item, quia hoc videtur significasse Diuus Augustinus dum ait non consilio tribuendum esse, quod fecit Loth, sed animi perturbationi, id est non tribuendum esse perfectæ deliberationi, sed perturbationi animi, quæ eā perfectam deliberationem, quæ requiritur ad mortale interdum præueniendo solet tollere: sed an excusatus fuerit in hoc facto etiam à culpa veniali, non oportet multum cōtendere, cum de iusto etiam dicat scriptura, qualem Diuus Petrus Loth fuisse ait, septies in die cadit iustus, quod de venialibus secundū communem sententiam sanctorū venit glossa.

glossandum, nam secundum D. Ioannem. si dixerimus
peccatum non habemus mendaces sumus, & veritas in no-
bis non est: sed de his satis superque dictum sit.

De confessariis usurariorum manifestorum, & quis dicatur talis,
& de satisfactione, vel cautione, & qualiter & coram qui-
bus, tenebitur & de pena clerici usurarij & an incurrat irre-
gularitatem celebrando, & quis possit cum ipso dispensare.

C A P. LXXXV.

Ed quoniam de participantibus cum usurariis non nihil
distingimus, de confessariis quoque eorum, ratio exigit ut
dicamus. Igitur cap. quanquam de usuris lib. 6. continetur
ne sacerdos usurarij manifesti confessionem audiat, vel
eum absoluat, vel aliquod aliud sacramentum ei ministret
antequam usuras quoad poterit restituat, aut praestet cau-
tionem de restituendo cum pignoribus, vel fideiussoribus,
his a quibus eas extorsit, si praesentes sunt alioquin iis qui
eum requirere possunt, & si non sint tales episcopo, aut eius
vicario, aut ipsius proprio parochi coram personis fide-
dignis, aut aliquo notario ex ordinarij mandato, ita ut
in cautione exprimat veram quantitatem debiti, si scitur:
sin autem arbitrio recipientis moderando, qui si scienter
obligationem debito minorem receperit, ad restituendum
restituendum tenebitur, & usurario nolenti hoc facere nemo
debet esse testis in testamento, nec confessionem eius, au-
dite, neque ipse debet in sacro loco sepeliri, & eius te-
stamentum ipso iure est nullum. Si vero pignora, vel fide-
iussores dare non potest, iuret se dare non posse. Haec om-
nia vbi supra. ¶ Ad haec etiam is qui eum in loco sacro se-
peliet, nisi praedictis prius praestitis excommunicatur per
Clem. 1. de sepultura.

¶ Sed quid si talis usurarius in periculo mortis consti-
tutus cum sit, praedicta vult praestare: sed non potest. ¶ Re-
spondetur tunc sane auctore Nauar. a a quolibet sacer-
dote eius confessio audiri potest, dum alius idoneus non
adest, qui obrepta a tali usurario facultate Episcopo eius
promissionem declarabit, ut si conualuerit ipsum & si
moriatur eius haeredes ad restitutionem compellat: b ita
aliter Sylu. ver. restit. 6. q. 1.

a Nauar.
Sum. Lat.
cap. 17. nu.
281.
b arg. cap.
si quis sua
dente. 17.
q. 4.
Q. 6. 1.